

## 40 GODINA HRVATSKOGA METEOROLOŠKOG DRUŠTVA

Kada je deset entuzijasta na čelu s dr. sc. Vesnom Jurčec 1965. godine pokrenulo inicijativu o osnivanju Meteorološkog društva SR Hrvatske, sigurno nije niti slutilo koliko će se razgranati njegova djelatnost. Društvo je svoju osnivačku skupštinu održalo 1. travnja 1965, a 11. svibnja 1965 upisano je u Registar udruženja građana. Prva redovna, ali ujedno i izborna, godišnja skupština Društva održana je 27. siječnja 1966. na kojoj su izabrana nova upravna tijela i novi predsjednika Društva dr. sc. Dražen Poje, zbog odlaska predsjednice na dulje vrijeme u inozemstvo. U prvih je godinama svojeg postojanja djelatnost Društva bila dosta skromna i svela se na povremene sastanke na kojima su održana predavanja i izvješća o kongresima, studijskim putovanjima ili specijalizacijama članova Društva te obilježavanju Svjetskoga meteorološkog dana. Jedno vrijeme aktivnost Društva je gotovo zamrla te na poticaj prve predsjednice dr. sc. Vesne Jurčec ponovo je obnovljen rad Društva 1986. godine kada je za predsjednicu izabrana prof. dr. sc. Nadežda Šinik. Od tada Društvo ima stalnu uzlaznu putanju u svom radu, a njezini nasljednici mr. sc. Janja Milković 1990, mr. sc. Ivan Čačić 1998. te dr. sc. Marjana Gajić-Čapka. 2001. proširili su djelatnost Društva. I od novog rukovodstva s predsjednicom mr. sc. Alicom Bajić izabrano na godišnjoj skupštini 15. lipnja 2005. također se o očekuje poštivnost i daljnji napredak u radu Društva.



Slika 1. Dosadašnji predsjednici HMD-a: sjede dr. sc. Vesna Jurčec (1965–1966), dr. sc. Dražen Poje (1966–1986), mr. sc. Janja Milković (1990–1998), a stoje dr. sc. Marjana Gajić-Čapka (2001–2005), mr. sc. Ivan Čačić (1998–2001) i prof. dr. sc. Nadežda Šinik (1986–1990)

Društvo se osobito aktivno uključilo u širenju istine o agresiji na Hrvatsku te je već početkom rujna 1991. poslan apel mnogim ustanovama u inozemstvu. Na godišnjoj Skupštini 29. travnja 1992. donijeta je odluka o promijeni imena Društva u Hrvatsko meteorološko društvo (HMD). Društvo je član Hrvatskoga prirodoslovnog društva, koje ima 120 godišnju tradiciju, te sudjeluje u radu njezinog Velikog vijeća i Skupštine. Suradnja s drugim srodnim društvima osobito je s Hrvatskim ekološkim društvom i Hrvatskim hidrološkim društvom. Društvo je surađivalo s meteorološkim društvima iz Njemačke, Austrije, Mađarske i Slovačke, a u okviru suradnje sa Slovenskim meteorološkim društvom razmijenjena su predavanja o novim dostignućima u meteorologiji.

Hrvatsko meteorološko društvo bilo je jedno od osnivača Europskog meteorološkog društva (EMS) u Norrköpingu u Švedskoj 14. rujna 1999, u kojem je trenutno učlanjeno 32 meteorološka društva. Pojedini predstavnici našeg Društva aktivno su uključeni u rad odbora za akreditaciju, obrazovanje i medije pri EMS, a mr. sc. Alica Bajić bila je predstavnik HMD-a u Upravnom odboru EMS-a u razdoblju 1999–2003. Redovito se objavljuju i prilozi o značajnijim aktivnostima našeg Društva u časopisu Newsletter EMS.

Društvo je svoju 40. obljetnicu rada obilježilo Svečanom skupštinom 11. svibnja 2005. Povijesni je pregled Hrvatskoga meteorološkog društva izložila uz prigodnu prezentaciju tadašnja tajnica HMD-a mr. sc. Višnja Vučetić. Spomenula je osnivače i predsjednike HMD-a te dala statistički prikaz članova Društva kojih je trenutno 225 iz cijele Hrvatske od čega su 159 članova visoke stručne spreme (20 magistra i 24 doktora znanosti).



Slika 2. Izlaganje mr. sc. Višnje Vučetić o radu HMD-a od osnutka do danas

Kroz cijelu djelatnost Društva protkana je njegova osnovna zadaća promicanja i popularizacije meteorologije koja se ostvaruje preko brojnih predavanja njezinih članova, nastupima u sredstvima javnog priopćavanja, objavljivanjem priloga u dnevnom tisku i popularnim časopisima, posjetima učenika i studenata meteorološkim postajama te organiziranjem okruglih stolova. Okrugli stol pod nazivom *Oborina ili padalina?* održan 10. lipnja 1993. imao je najvećeg odjeka u javnosti, ali i u znanstvenim krugovima. U dnevnom tisku vodila se je još dugo burna rasprava sa zagovornicima riječi padaline, a i dan danas pogrešno se rabi taj termin.

Najpoznatije hrvatsko ime u meteorologiji, a ujedno i aktivni član Društva, jest mr. sc. Milan Sijerković koji brojnim člancima, nizom predavanja i nastupa na radiju i televiziji te stručno-popularnim meteorološkim knjigama, ne samo za odrasle već i za najmlađi uzrast, promiče meteorologiju u javnosti. Na prijedlog Hrvatskog meteorološkog društva mr. sc. Milan Sijerković je za svoj doprinos popularizaciji meteorologije dobio 1991. godine Državnu nagradu za popularizaciju i promidžbu znanosti *Fran Tućan*.



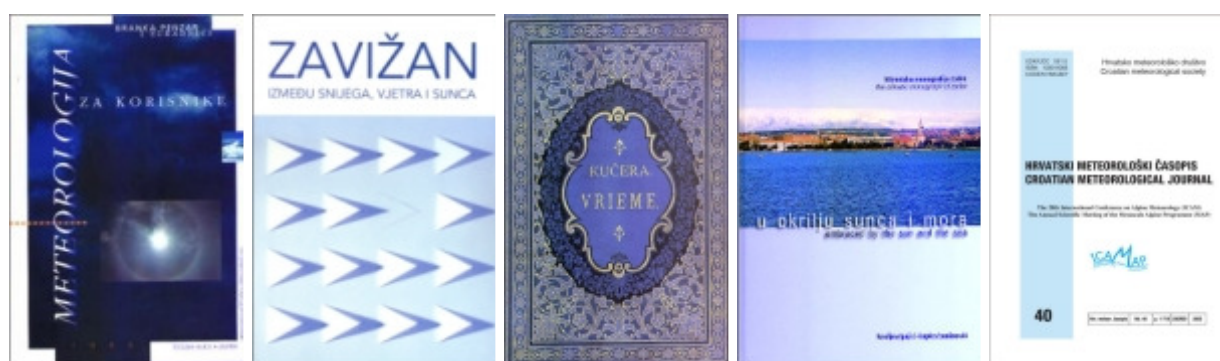
Slika 3. Posjet učenika meteorološkom opservatoriju Zagreb-Grič

Za promicanje meteorologije neobično je važna izdavačka djelatnost ne samo objavljivanje znanstvenih časopisa već i znanstvenih, ali i stručno-popularnih knjiga koje svakome pojedincu mogu približiti tajne vremena i klime. U tu svrhu Društvo posebnu pozornost posvećuje izdavaštvu i to je jedna od najznačajnijih djelatnosti. Od 1990. godine Društvo izdaje znanstveni časopis s međunarodnom recenzijom *Hrvatski meteorološki časopis* koji je nastavak stručnog časopisa *Rasprave i prikazi* iz 1956. odnosno od 1982. znanstvenog časopisa *Rasprave* preuzet od Državnoga hidrometeorološkog zavoda. Od kada je izdavanje Časopisa preuzelo Društvo povećan je broj radova na engleskom jeziku, u recenzentski postupak uključeni su priznati stručnjaci iz inozemstva, te povećana je i međunarodna razmjena. U zamjenu za Časopis stiže 50 svezaka domaćih časopisa iz područja prirodnih znanosti i 60 inozemnih meteoroloških časopisa iz 11 zemalja, a šalje se na 150 inozemnih i 250 domaćih adresa. Jedna od važnih razmjena je s Kongresnom knjižnicom iz Washingtona u čijoj razmjeni redovito stižu knjige iz područja meteorologije i matematičko-prirodnih znanosti.



Slika 4. Dosadašnje urednice *Hrvatskoga meteorološkog časopisa*: mr. sc. Janja Milković (1993–1998), Vesna Đuričić, dipl. ing. (od 2001.), dr. sc. Vesna Jurčec (1990–1993) i Sonja Vidič (1998–2001)

U suizdavaštvu s Državnim hidrometeorološkim zavodom i nakladnim kućama izdano je četiri knjige: *Meteorologija za korisnike* (21 autor s urednicom prof. dr. sc. Brankom Penzar, 1996), *Zavižan između snijega, vjetra i Sunca - monografija u povodu 50. obljetnice rada meteorološke postaje Zavižan* čije je predstavljanje organizirano na samoj planinskoj postaji (23 autora s urednicom dr. sc. Marjanom Gajić-Čapka 2003), pretisak knjige iz 1897. Otona Kučera *Vrieme - Crtice iz meteorologije* ((2003) i *U okrilju mora i Sunca – Klimatska monografija Zadra* autora Duška Kraljeva, dipl. ing., dr. sc. Marjane Gajić-Čapka i mr. sc. Ksenije Zaninović (na hrvatskom i engleskom, 2005). Posljednjih dvadeset godina povećano je zanimanje za izdavanjem meteoroloških knjiga pa su članovi Društva objavili petnaestak knjiga, što sveučilišnih udžbenika što stručno-popularnih knjiga. Pojedine su nagrađene domaćim ili međunarodnim priznanjima.



Slika 5. Izdavačka djelatnost HMD-a

Od 2002. Društvo ima svoju Internet stranicu na adresi <http://www.meteohmd.hr> na kojoj su prikazani osnovni dokumenti Društva, izdavaštvo i djelatnost vezana uz važnije događaje.

Znanstveno-istraživački rad se odvijao suorganiziranjem znanstvenih skupova. Od deset skupova dva su bila međunarodna. Najcjelovitiji znanstveni skup o meteorološkoj i geofizičkoj znanosti u nas bio je znanstveni skup *Andrija Mohorovičić u povodu 140. obljetnice rođenja i 50. obljetnice Državnog hidrometeorološkog zavoda* koji je održan pod visokim pokroviteljstvom Predsjednika Republike Hrvatske dr. sc. Franje Tuđmana u Zagrebu od 10. do 12. ožujka 1998. Skup je pozdravio i dragi gost Mohorovičićev unuk akademik Andre Mohorovičić. Na skupu je 190 sudionika izložilo svoje radove iz područja geofizike, meteorologije i oceanografije, a radovi su objavljeni u zborniku radova. Na skupu je održan i okrugli stol *Uloga geofizičkih znanosti u gospodarskom i društvenom razvitku Hrvatske*. U okviru znanstvenog skupa izdano je na hrvatskom i engleskom drugo prošireno izdanje knjige *Andrija Mohorovičić* autora akademika Dragutina Skoka i prof. dr. sc. Josipa Mokrovića. U povodu te obljetnice Društvo je tiskalo prigodnu omotnicu s posebnim žigom.

28. međunarodna konferencija za alpsku meteorologiju ICAM/MAP u Zadru od 23. do 27. svibnja 2005. je do sada najvažnija međunarodna meteorološka konferencija organizirana kod nas. Oko 250 sudionika iz cijelog svijeta, a osobito veliki broj eminentnih znanstvenika iz SAD-a i zapadne Europe, doprinijeli su radu konferencije. Svaki sudionik konferencije dobio je klimatsku monografiju Zadra *U okrilju mora i Sunca*. Radovi s konferencije objavljeni su u *Hrvatskom meteorološkom časopisu*, a odabrani radovi bit će tiskani u *Meteorologische Zeitschrift – Special Issue on ICAM/MAP2005*.

Od samog osnutka Društvo sudjeluje u obilježavanju Svjetskog meteorološkog dana (23. ožujka) najčešće u suradnji s Državnim hidrometeorološkim zavodom i Geofizičkim odsjekom PMF-a, uz prigodna predavanja. U povodu toga dana Društvo od 1991. dodjeljuje nagrade meteorološkim motriteljima volonterima za dugotrajan i kvalitetan rad. Prvonagrađeni dobiva zlatnik ili srebrnjak, a preostalih šest priznanje, jednogodišnju pretplatu na časopis *Priroda* i knjigu s meteorološkom tematikom. Do sada je nagrađeno osam motritelja sa zlatnikom i sedam sa srebrnjakom, a 84 motritelja s priznanjem. Od 1989. Društvo već tradicionalno izdaje prigodnu omotnicu s prigodnim poštanskim žigom za Svjetski meteorološki dan. Najtraženija je omotnica iz ratne 1992. na kojoj se po prvi put pojavljuju poštanske marke Republike Hrvatske. Na omotnici je prikazano varaždinsko motrilište stradalo u ratnim operacijama.

Društvo je obilježilo važne meteorološke obljetnice kao što su 140. godina neprekidnog rada Opservatorija Zagreb-Grič, 150. godina meteoroloških mjerenja u Zagrebu i 50 godina rada naše najviše meteorološke postaje Zavižan (1594 m) na sjevernom Velebitu. Na poticaj Geofizičkog odsjeka PMF-a Društvo je organiziralo postavljenje spomen-ploče na zgradu Državnog hidrometeorološkog zavoda. Spomen-ploču je 1. prosinca 2001. otkrio prof. dr. sc. Ivan Penzar ujedno i autor teksta. Svojom nazočnošću akademik Andre Mohorovičić uveličao je svečano otkrivanje spomen-ploče.

Poštanske su marke vrlo značajan čimbenik na području promidžbe, edukacije i obilježavanja značajnih obljetnica pa je Društvo potaknulo izdavanje prve hrvatske meteorološke poštanske marke u nizu *Pogled u nebo* koja je puštena u opticaj 17. veljače 2003. Povodi su bili 150. obljetnica meteoroloških mjerenja u Zagrebu i 50. obljetnica rada meteorološke postaje Zavižan. Druga poštanska marka iz niza odnosi se na 100 godina zagrebačke Zvezdarnice.

Društvo je organiziralo i istoimenu izložbu *Pogled u nebo* u Muzeju Grada Zagreba od 17. veljače do 4. ožujka 2003. u suradnji s Geofizičkim odsjekom PMF-a, Zvezdarnicom Zagreb, Klubom sabirača maraka *August Šenoa* i Hrvatskom poštom. Na izložbi su bili izloženi stari

meteorološki i astronomski dokumenti, podaci, karte, članci, knjige i instrumenti te je pripremljena filatelistička izložba s temom *Meteorologija i astronomija na poštanskim markama*. U Zvezdarnici Zagreb tom prigodom održana su dva predavanja *Klimatske promjene u Hrvatskoj i 150 godina meteoroloških mjerenja u Hrvatskoj*.

Društvo organizira i posebna meteorološka mjerenja kao što su akcija *Brački povjetarac*, mjerenja u sniježnici u Gorskom kotaru i u spilji *Veternica* na Medvednici te sudjeluje u programu *Global Learning and Observations to Benefit the Environment (GLOBE)* u osnovnim i srednjim školama. Od 1993. redovito je organizirana akcija *Brački povjetarac* s učenicima na otoku Braču pod vodstvom Ive Lukšića, dipl. ing. sa ciljem popularizirati meteorologiju među mladima preko meteoroloških mjerenja i opažanja, poticati mlade na plemenitost osobito u zaštiti prirode i okoliša, te istražiti ljetni režim strujanja zraka na otoku Braču. U akciji je do sada sudjelovalo 192 mlada motritelja koji su izmjerili oko 40 tisuća meteoroloških podataka na 31 lokaciji.

Društvo je organiziralo i zanimljiva meteorološka mjerenja u sniježnici kraj Fužina u Gorskom kotaru na poticaj našeg člana i planinara Branka Abramovića kako bi obilježili jednu iznimno rijetku obljetnicu – 120 godina mjerenje temperature zraka u toj sniježnici koja je izveo poznati botaničar Dragutin Hirc 25. kolovoza 1884. Upravo ta mikromjerenja, koja su bila obilato medijski popraćena, omogućila su i suradnju s Speleološkim društvom *Željezničar* i 2005. pokrenuta su meteorološka mjerenja u spilji *Veternica* i jami *Dvogaća* na Medvednici.

U okviru zadaće Društva o poticanju razvoja sustava obrazovanja posebna briga vodi se o školskoj djeci i preko programa posebnih meteoroloških mjerenja među učenika razvija se zanimanje za meteorologiju. Pored spomenute akcije *Brački povjetarac*, koja je od meteorološke akcije prerasla i u odgojnu tu je i program GLOBE koji je pokrenut 1994. u SAD, a Hrvatska se uključila već sljedeće godine. Svojom stručnom i organizacijskom pomoći naše članice mr. sc. Janja Milković i mr. sc. Marina Grčić kontinuirano sudjeluje u širenju i provedbi tog programa. Ujedno zahvaljujući tim našim članicama i Državnom hidrometeorološkom zavodu prvi je puta u Hrvatskoj u školskoj godini 2000/01. započelo školovanje meteoroloških tehničara i to u Šumarskoj i drvodjeljskoj školi u Karlovcu. Riječ je o četverogodišnjem srednjem strukovnom školovanju (jedan razred godišnje) čime se omogućilo redovno obučavanje srednjeg meteorološkog kadra. Godine 2004. školovanje je završio prvi naraštaj, a prvi meteorološki tehničar Marko Juričan iz karlovačke škole zaposlio se na Glavnoj meteorološkoj postaji Parg kraj Čabra.

U novije je vrijeme e-pošta omogućila bolju povezanost članova Društva, te u svakom trenutku mogu dobiti pravovremenu obavijest. No, to još uvijek nije dovoljno jer je potrebno međusobno druženje članova koji se nalaze u raznim dijelovima Hrvatske. Iz tog razloga Društvo organizira stručne izlete na zanimljiva područja koja osim kulturno-povijesnih znamenitosti i prirodnih ljepota imaju uvijek i neku meteorološku posebnost. Do sada je organizirano osam nezaboravnih stručnih izleta: na Liscu u Sloveniji, dva puta na Zavižan, u Trakošćan, na Palagružu, u Beč s posjetom Austrijskoj vojno-zrakoplovnoj meteorološkoj službi, Središnjem institutu za meteorologiju i geodinamiku te Austrijskom meteorološkom društvu, po unutrašnjosti Istre i u Gorski kotar. Članovi su pokazali veliko zanimanje za njih pa se tražilo i mjesto više u autobusu. Nakon svakog izleta članovi sve više međusobno surađuju, a u međusobnim raspravama dolazi se i do prijedloga za osvajanje novih područja. Upravo takva djelatnost Društva ojačala je i povećala članstvo, a u izravnim susretima često puta su riješeni i neki stručni problemi ili je započeta nova znanstvena suradnja. Svaki izlet ima svoju osobitost ili neku zanimljivost, ali u trajnom sjećanju sudionicima će sigurno ostati

pustolovno osvajanje naše najudaljenije meteorološke postaje Palagruže kada se kapetan broda izgubio nasred pučine i u zadnji čas spasio nas tunolovac znakovita imena Eva. Dolazak meteorologa na pojedine postaje iskorišten je za šire upoznavanje javnosti meteorološkim zanimljivostima preko dnevnog tiska, radija i televizije.

Opširnije o radu Društva pripremila je mr. sc. Višnja Vučetić u brošuri *40 godina Hrvatskog meteorološkog društva* koja je dana i na CD-u.

Svečani ugođaj na skupštini uvećao je Ambrozije Puškarić student Muzičke akademije u Zagrebu s glazbenom izvedbom na gitari.

Na Svečanoj skupštini zaslužnim članovima dodijeljene su plakete i priznanja, a ustanovama zahvalnice.

Priznanja osnivačima HMD-a i za velik doprinos u njegovu radu zaslužnim članovima dodijelila je tadašnja predsjednica dr. sc. Marjana Gajić-Čapka:

#### **Priznanja osnivačima HMD-a,**

1. dr. sc. Vesna Jurčec – prva predsjednica
2. Antun Pavišić – posmrtno
3. Božidar Kirigin, prof. – prvi tajnik – posmrtno
4. prof. dr. sc. Nadežda Šinik
5. mr. sc. Edita Lončar
6. Stipe Dragojević – prvi blagajnik – posmrtno
7. Darinka Stopnišek
8. Natalija Antonijević
9. dr. sc. Dražen Poje
10. Andrija Bratanić, dipl. ing.

#### **Priznanja za velik doprinos u radu HMD-a**

1. doc. dr. sc. Zvezdana Bencetić Klaić
2. mr. sc. Borivoj Čapka
3. dr. sc. Ronald Eisenwagner
4. Mario Grabar, dipl. ing.
5. Dunja Hercigonja
6. Duško Kraljev, dipl. ing.
7. Željko Lazanin, dipl. ing.
8. doc. dr. sc. Inga Lisac
9. Ivan Ljuština
10. dr. sc. Antun Marki
11. prof. dr. sc. Branka Penzar
12. Alen Sajko, dipl. ing.
13. Zoran Vakula, dipl. ing.
14. Sonja Vidič, dipl. ing.
15. Marko Vučetić, dipl. ing.
16. mr. sc. Višnja Vučetić
17. mr. sc. Ksenija Zaninović
18. Zvonko Žibrat, dipl. ing.

Priznanja mladim motriteljima u akciji Brački povjetarac i knjigu U okrilju Sunca i mora zaslužnim članovima dodijelila je tadašnja tajnica mr. sc. Višnja Vučetić:

#### **Priznanja mladim motriteljima u akciji *Brački povjetarac***

1. Nevena Šore
2. Osib Cvjetanović
3. Dinko Restović

#### **Nagrada – knjiga *U okrilju Sunca i mora – Klimatska monografija Zadra***

1. Branko Abramović
2. Dubravka Rasol, dipl. ing.
3. Kornelija Špoler Čanić, dipl. ing.
4. Lidija Srnec, dipl. ing.
5. Branimira Valić, dipl. ing.
6. Zorislav Zaninović, dipl. iur

Priznanja za velik doprinos u razvitku i radu HMD-a zaslužnim članovima dodijelila je tadašnja dopredsjednica mr. sc. Ksenija Zaninović:

#### **Plakete za velik doprinos u razvitku i radu HMD-a**

1. dr. sc. Vesna Jurčec – predsjednica
2. dr. sc. Dražen Poje – predsjednik
3. prof. dr. sc. Nadežda Šinik – predsjednica
4. mr. sc. Janja Milković – predsjednica
5. mr. sc. Ivan Čačić – predsjednik
6. dr. sc. Marjana Gajić-Čapka – predsjednica
7. prof. dr. sc. Ivan Penzar
8. mr. sc. Milan Sijerković
9. mr. sc. Alica Bajić
10. Vesna Đuričić, dipl. ing.
11. Ivo Lukšić, dipl. ing.
12. mr. sc. Marina Grčić

Zahvalnice za sveukupnu potporu u radu HMD-a dodijelila je ustanovama i tvrtkama tadašnja predsjednica dr. sc. Marjana Gajić-Čapka:

#### **Zahvalnice za sveukupnu potporu u radu HMD-a**

1. Državnom hidrometeorološkom zavodu
2. Geofizičkom odsjeku  
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta  
Sveučilišta u Zagrebu
3. Zagrel d.o.o.
4. Iskoninternet d.d.

Na kraju Svečane skupštine dr. sc. Vesna Jurčec podsjetila je na prve dane rada Društva, ali zahvalila se njezinim nasljednicima koji su nastavili i proširili djelatnost Društva. Voditelj



akcije *Brački povjetarac* Ivo Lukšić, dipl. ing. ukratko je izložio osnovne rezultate akcije i naglasio njezinu odgojnu ulogu. Dr. sc. Dražen Poje kao jedan od najstarijih meteorologa i članova te predsjednik HMD-a s najduljim mandatom istaknuo važnost meteorologije u svim granama ljudske djelatnosti te pohvalio rad Hrvatskoga meteorološkog društva. Opušteno druženje nastavilo se uz prigodni domjenak.

tekst: **mr. sc. Višnja Vučetić**

snimili: **Željko Lončar, dipl. ing., Dubravka Rasol, dipl. ing. i Kornelija Špoler Čanić, dipl. ing.**